

Nr 413

Av herr **Dickson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.*

De ändringsförslag i fråga om beskattningen av alkoholhaltiga drycker, som riksdagen med propositionerna nr 50 och 53 fått sig förelagda, har motiverats av statsfinansiella omständigheter av sådan karaktär, att i stort sett allmän samling kunnat åstadkommas kring de nya bestämmelserna. Det har också framhållits, att skatteändringarna åtminstone delvis skulle ha karaktär av provisorium, tillkommet i syfte att lösa den akuta budgetbristen. Emellertid kan man icke blunda för att de nu aktuella förändringarna i alkoholbeskattningen i själva verket har en principiell betydelse och därigenom kan komma att motverka de syften, som avsetts med 1954 års nykterhetslagstiftningsreform och vissa senare riksdagsbeslut.

Målsättningen för nämnda reformer har i hög grad varit att söka länka över konsumtionen från starkare till svagare alkoholhaltiga drycker eller till helt alkoholfria. Härigenom skulle man åstadkomma en hyfsning av alkoholvanorna och alltså förbättra nykterhetstillståndet i landet. I detta syfte beslöts sålunda i samband med 1954 års reform, att den tidigare skatten på drycker som Kornett, Kum och andra s. k. lättöl skulle upphöra, varigenom man uppenbarligen menade, att konsumenterna skulle få ett särskilt incitament till att i stället för starkare maltdrycker dricka det svagare lättölet.

I samma syfte beslöt man på hösten 1956 att höja skatten på spritdryckerna, varigenom man hoppades uppnå den effekten, att konsumtionen av dylika drycker, vilken efter den 1 oktober 1955 stigit i oroväckande grad, skulle kunna fås att gå tillbaka.

Resultatet av de nu refererade skatteändringarna har otvivelaktigt varit till fördel för nykterhetstillståndet i landet. Konsumtionen av lättöl har gått framåt i mycket betydande omfattning, och man har bestämda belägg för att denna konsumtionsökning i själva verket innebär en viss konsumtionsförskjutning från de starkare maltdryckerna till lättölet. Likaså har man under 1957 kunnat konstatera en fortgående nedpressning av konsumtionen av starksprit.

Det har sålunda bekräftats, att beskattningen spelar en mycket stor roll för allmänhetens konsumtionsval i fråga om de alkoholhaltiga dryckerna.

Emellertid är det otvivelaktigt, att det beskattningssystem, som för närvarande gäller för de alkoholhaltiga dryckerna, utgör ett lappverk, tillkommet genom olika delbeslut och utan det inre sammanhang, som man har anledning att fordra. Detta är så mycket mer beklagligt, som skatteinstrumentet får anses ha den mest generella räckvidden av de åtgärder, som kan komma i fråga, då man önskar påverka allmänhetens konsumtionsvanor beträffande alkoholhaltiga drycker. Varje konsument blir nämligen vid varje inköpstillfälle utsatt för beskattningens tryck.

För att ett skattesystem skall kunna effektivt bidra till en förskjutning av dryckesvanorna till drycker med lägre alkoholhalt bör det konsekvent avvägas så, att köparen varje gång han har att välja mellan en starkare och en svagare dryck får ett påtagligt, av olikhet i beskattningen föranlett incitament att föredra den svagare. På grundval av de forskningsresultat, som under senare år framkommit vid studiet av olika alkoholdrycker och deras påverkan på individen, kan man få fram beskattningssystem, som väl motsvarar nämnda krav. Den logiska lösningen på problemet synes nämligen vara ett system, enligt vilket skatten ökar med stigande alkoholhalt, och detta i sådan takt, att *skatten ökar mer än berusningseffekten vid stigande alkoholhalt*. Konkreta förslag i denna riktning har också framlagts (se t. ex. tidskriften Alkoholfrågan nr 2/1957, sid. 72).

Grundtanken är sålunda den, att skatteprogressionen vid ökande berusningseffekt successivt blir större. Detta bör ske i sådan takt, att skatten från ett visst bottenläge, gällande exempelvis den vanligaste maldrycken (2,6—2,8 viktprocent) kontinuerligt stiger med ökande berusningseffekt, så att skatten för den vanligaste starkspriten, brännvin (40 volymprocent), vilket har en fyra gånger större berusningseffekt än maldrycken, blir högre än som direkt motsvaras av skillnaden mellan brännvinets berusningseffekt och maldryckens. Hur mycket större en sådan progression för skatteökningen skall vara får bero på vilka krav på konsumtionsförskjutning mot svagare drycker som man söker inrikta sig på.

Om man mot bakgrunden av dessa tankegångar granskar de förändringar av alkoholbeskattningen, som nu är aktuella, kan man genast konstatera en högst betydande ojämnhet. Visserligen höjer man skatten på de starkare och mellanstarka dryckerna, vilket i och för sig skulle vara ett steg i rätt riktning, men man ökar också skatten på de alkoholsvagare dryckerna starköl och öl. Och därjämte återinförs skatten på lättöl, en dryck, som dock allmänt anses vara ur nykterhetssynpunkt helt ofarlig och i enlighet därmed borde vara fri från alkoholskatt. Man måste sålunda konstatera, att de alkoholsvaga maldryckerna är kraftigt skattemässigt diskriminerade i förhållande till de andra dryckerna. Det är då icke underligt, att de förhoppningar, som man knutit till maldryckerna i strävandena

att åstadkomma en förskjutning av konsumtionen mot svagare drycker, icke infriats.

Det kan befaras, att de skatteinadvertenser, som sålunda föreligger, på ett olyckligt sätt motverkar de syften man eftersträvat med de senaste årens nykterhetspolitiska reformer. Med hänsyn härtill och till att de nu aktuella ändringarna i viss mån betecknats såsom provisorium är det därför önskvärt att utan dröjsmål få alkoholbeskattningsfrågan grundligt omprövad.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får vi härmed hemställa,

att riksdagen behagade begära hos Kungl. Maj:t att skyndsamt låta verkställa en utredning om en omläggning av alkoholbeskattningen i enlighet med ett system som konsekvent bygger på de olika dryckernas berusningseffekt förslagsvis enligt den metodik, som presenterats i ovannämnda artikel i Alkoholfrågan nr 2/1957, och till nästkommande års riksdag framlägga förslag till ändrad beskattning för alkoholhaltiga och alkoholfria drycker i enlighet med vad denna utredning kan ge anledning till.

Stockholm den 1 mars 1958

James I. A. Dickson

B. von Friesen

Gustaf Kollberg
